

**Др МОМЧИЛО МИТРОВИЋ, СРБИЈА:
ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКЕ ПРОМЕНЕ И
ОРГАНИЗАЦИЈА УПРАВЉАЊА ПРИВРЕДОМ 1944-1952,
БЕОГРАД, 1988, стр.388.**

У сарадњи Института за историју радничког покрета Србије и Центра за културу Пожаревац - едиција „Браничево”, појавила се недавно књига др Момчила Митровића, која третира друштвено-економске промене у Србији у периоду од 1944. до 1952. године. Време послератног развоја Србије није довољно обрађено у историјској науци, а најмање пажње посвећено је управо истраживањима привреде.

Аутор је у књизи прихватио периодизацију која је прилагођена специфичностима везаним за друштвено-економске промене у Србији, објашњавајући доњу хронолошку границу чињеницом, да је већина мера које су примењивали органи народне власти, ради мењања односа у производњи, имала зачетке у првим годинама оружаног дела револуције. При том се наглашава да су промене имале концептуално југословенски карактер, а да је тежиште везано за Србију, пошто је она прва ослобођена и што су, управо прве мере, почеле да се примењују на њеном терену.

Књига се састоји од више поглавља, од којих основна имају следеће наслове: Ратна штета у Србији - неминовност послератне обнове, Обнова привреде у Србији, Револуционарно продубљивање друштвено-економских мера, Индустријализација у условима спољних притисака и Самоуправљање. Др Митровић у Предговору наглашава да је при обради теме пошао од чињенице, да је доста појава, догађа-

ја и процеса завршило трајање и тиме дало могућност историјске презентације. При томе мисли на обнову, аграрну реформу, национализацију, откуп, конфискацију и сл. Други процеси, као развој и функционисање радничких савета, самоуправљање и друго, само су назначени у својим почетним облицима.

„Србија 1944-1952”, настала је углавном на основу архивске грађе која до сада није коришћена и која пружа обиље нових података. Текст је пропраћен бројним графиконима, тебелами и цифарским подацима, неизбежним приликом праћења кретања у економској сфери који отежавају праћење, али су и те како корисни за даља истраживања. Револуционарне мере органа нове власти биле су, како каже др Митровић, условљене специфичностима вођења револуције у НОБ-у и друштвено-економском развоју првих послератних година и међународним положајем Југославије. Вођство револуције конфискује и секвестрира, а потом и национализује, обавља аграрну реформу и колонијализацију, чиме из социјалне структуре елиминише буржоазију и решава политичко, социјално и економско питање југословенског села. Мењање својинских односа прати и нова организација економије која добија карактер мешовите привреде. Све ове промене у Србији извођене су по општејугословенским принципима, уз неке специфичности везане за одређене области. Административно-централистичко

управљање у првим годинама после ослобођења, схвата југословенски простор јединствено, услед монолитизма политичког система и типа државно-својинских односа. Ипак, аутор настоји да укаже на прве појаве децентрализације, специфичности развоја у Србији, на историјске околности, наслеђе и однос снага.

Од посебног значаја је ауторов покушај да направи упоредни преглед резултата обнове у Југославији и неким другим земљама народне демократије, што недостаје југословенској историографији. Књига нам пружа исцрпне податке о ратној штети у Србији, почев од становништва, индустрије, пољопривреде и сл., објашњава основне карактеристике њене обнове и фазе кроз које је пролазила. Посебно важно поглавље за све оне који се стручно баве проучавањем послератног развоја Југославије, представља објашњење процеса извођења валутне реформе. Основни закључак који аутор изводи после детаљних

аналза гласи, да је Србија крајем 1946. године, углавном завршила обнову, тј. да је постигла ниво развијености пред други светски рат.

У делу који се односи на друштвено-економске промене, најинтересантнија поглавља везана су за конфискацију страног капитала, конфискацију имовине Карађорђевића, резултате спровођења аграрне реформе над црквеним поседима у Србији и на ревизију аграрне реформе на Косову и Метохији. Посебну вредност представља научни апарат и опсежан списак извора и литературе. Књизи се, свакако, могу наћи извесне замерке, почев од начина излагања до неуједначености текста и слично, али њих треба занемарити, с обзиром на реткост појаве оваквих дела у југословенској историографији и на значај који ће ова књига имати за отварање нових истраживања.

Радмила Радић

АЛЕКСАНДАР ПЕТКОВИЋ: „ПОЛИТИЧКЕ БОРБЕ ЗА НОВУ ЈУГОСЛАВИЈУ”, „ЈУГОСЛОВЕНСКА РЕВИЈА”, БЕОГРАД, 1988.

Аутор већ познате књиге „Господо и другови” (1981), публициста Александар Петковић, својим новим радом „Политичке борбе за нову Југославију” у издању „Југословенске ревије” (Београд, 1988), поново се враћа питањима политичких процеса који су пратили уставно конституисање послератног политичког система у Југославији. На основу декларативних и законских докумената, стенографских бележика са заседања АВНОЈ-а, Привремене скупштине ДФЈ и Уставотворне

скупштине, те записника највиших државних и партијских извршних органа, објављених и необјављених мемоара, сећања и дневника непосредних учесника и сведока политичких борби, штампе и бројне литературе, аутор је дао реконструкцију политичке ситуације у Југославији током 1945. године, пре свега аутентичним речима непосредних актера и судионика политичких сукоба, представника КПЈ, политичких група унутар Народног фронта, вођства опозиционих поли-